

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2020. gada 23. martā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto tiesībsarga (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 47/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punktu un otro daļu, kā arī Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1605) 2.2. un 2.3. apakšpunktu (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam.

2. Likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka III grupas invaliditātes gadījumā invaliditātes pensiju piešķir valsts sociālā

nodrošinājuma pabalsta līmenī, bet šā panta otrā daļa noteic, ka I un II grupas invaliditātes pensijas apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuram piemērots šāds koeficients:

- 1) I grupas invaliditātes gadījumā – 1,6;
- 2) II grupas invaliditātes gadījumā – 1,4.

Savukārt Noteikumu Nr. 1605 2.2. un 2.3. apakšpunkts noteic, ka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs personām ar invaliditāti ir 80 *euro* mēnesī, bet personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro* mēnesī.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar minētā panta 3. punktu – lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem). Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums izvērtēt likuma un Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzējs apstrīd divu normatīvo aktu atbilstību Satversmei. Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Tomēr Satversmes

tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos vairāku normatīvo aktu normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 14. aprīļa lēmuma par lietas ierosināšanu lietā Nr. 2015-09-01 7. punktu*).

No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka abas apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros veicinātu lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 8. punkts noteic, ka tiesībsargam ir tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu par normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām, ja institūcija vai amatpersona, kas izdevusi apstrīdēto aktu, tiesībsarga norādītajā termiņā nav novērsusi konstatētos trūkumus. Arī saskaņā ar Tiesībsarga likuma 13. panta 8. punktu tiesībsargam ir tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, ja iestāde, kas izdevusi apstrīdamo aktu, nav tiesībsarga norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka tiesībsargs 2019. gada 3. oktobrī nosūtīja Saeimai vēstuli, kurā norādīja, ka likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkts un otrā daļa neatbilst Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam, jo šajās normās noteiktais invaliditātes pensijas minimālais apmērs nav pietiekams, lai nodrošinātu cilvēka pamatvajadzības. Vienlaikus tiesībsargs aicināja Saeimu līdz 2019. gada 1. decembrim novērst konstatētos trūkumus, nosakot Satversmei atbilstošu invaliditātes pensijas minimālo apmēru. Tiesībsarga sniegtā informācija šajā jautājumā uzklusīta 2019. gada 16. oktobra Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas sēdē un pieņemta zināšanai.

Savukārt 2019. gada 23. maijā tiesībsargs nosūtīja vēstuli Ministru kabinetam, norādot, ka Noteikumu Nr. 1605 2. punkts (tobrīd spēkā esošajā redakcijā) neatbilst Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam. Ar Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 603 „Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību””, grozīts Noteikumu Nr. 1605 2. punkts, palielinot valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru.

2019. gada 23. decembrī tiesībsargs nosūtīja vēstuli Ministru kabinetam, kurā norādīja, ka ar apstrīdētajām Ministru kabineta noteikumu normām pilnībā nav novērsti iepriekš konstatētie Satversmes 1. pantā iekļauto tiesiskas valsts un sociāli atbildīgas valsts principu, Satversmes 91. panta otrajā teikumā paredzētā diskriminācijas aizlieguma principa, kā arī Satversmes 109. pantā nostiprināto tiesību uz sociālo nodrošinājumu pārkāpumi. Tādēļ tiesībsargs aicināja Ministru kabinetu līdz 2020. gada 23. janvārim šos trūkumus novērst, nosakot Satversmei atbilstošu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru. Atbildot uz minēto vēstuli, Ministru kabinets citastarp norādīja, ka minimālo ienākumu līmeņu pilnveides pasākumi ir skatāmi ciešā sasaistē gan ar valsts finansiālajām iespējām un samērīgumu pret visas sabiedrības interesēm, gan ar pašvaldību iesaisti atbalsta pakalpojumu pilnveidei noteiktajai mērķa grupai, bet apstrīdētajās Ministru kabineta noteikumu normās grozījumus neizdarīja.

Tādējādi institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, nav novērsušas Pieteikuma iesniedzēja norādītos trūkumus.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu.

7. Tiesībsarga pieteikumam ir jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām. Pieteikumā ir norādīts Pieteikuma iesniedzējs, institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, prasījums Satversmes tiesai, kā arī sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par

apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkta un otrās daļas, kā arī Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.2. un 2.3. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam” pēc tiesībsarga pieteikuma (pieteikums Nr. 47/2020).

2. Uzaicināt institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, – Saeimu un Ministru kabinetu – **līdz 2020. gada 25. maijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstus ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš